

OBSAH

PŘEDMLUVA

9

I. ZÁSADY.

OD UTRAKVISMU K JEDNOTĚ

17

Petr Chelčický: o manželství a panenství 18. O svět-
ské lásce 20. O ženských vlastnostech 21. O dětech 22.
Rodina a žena v reformě Chelčického 23. Jan Ro-
kycana: proti přepychu 25. Panenství a manželství 27.
Náboženská obroda žen 28. Výchova 28. Žena a man-
želství v českém sektářství: bekyně 30. Táboři a Pra-
žané 32. Valdenští 34. Výstřední sektáři a sektářky 34.
Společenský vliv kacírek 35. Sekty a Jednota bratr-
ská 38. Typ české utrakvistky 40.

JEDNOTA BRATRSKÁ A ŽENY

41

Předpoklady: bible, sborovost a kázeň 42. Lidová
výchova 43. Renesance a reformace 44. Řád v první
Jednotě 45. Žena v nejstarším zřízení Jednoty 46.

PANENSTVÍ

50

Ideologie panenství u prvních křesťanů a v Jednotě 50.
B. Řehoř 52. B. Vavřinec Krasonický 53. B. Lukáš 54.
Kralická postila 58. Kraličtí vykladači Šestidílký 58.
Rovnocennost panenství a manželství: bratrské kon-
fese 59. Ústup v hodnocení zdržlivosti: Ľasicki 60.

MANŽELSTVÍ

61

Idea a její vývoj 61. Vliv reformace 62. Kristus a
svatý Pavel 64. I. doba Jednoty: B. Řehoř 64. II. doba
Jednoty: Vyznání víry podané králi Vladislavovi 65.
B. Lukáš o manželství 66. Vlastnosti dobrého manžela
a manželky 70. Ohlasy učení Husova 72. Vývoj ná-
zoru na manželství v I. a II. době Jednoty 73. Man-

želské právo a etika v Dekretech 74. Zásnuby 74. Předpoklady manželství 75. Svatební obřady a zpěvy 78. Únos, konkubinát a rozluka 78. Manželské osudy a kárné případy 79. *III. doba Jednoty*: Vliv luterství. B. Augusta a jeho životní optimismus 83. Kraličtí vykladači a jejich patriarchalismus 86. *IV. doba Jednoty*: Ohlas kalvinismu 88. Konfese z r. 1607 89. Jan Amos Komenský a poslední bratrská konfese 69.

MANŽELSTVÍ KNĚŽÍ

91

Celibát v Jednotě a jeho historické předpoklady 91. Hus a Viklef 92. Manželství kněží táborských 92. První průlom do celibátu v Jednotě a valdenství 93. B. Vavřinec Krasonický 94. B. Lukáš a Martin Luther 97. B. Martin Michalec a Johann Hess 100. B. Jan Augusta a J. Calvin 101. B. Matěj Červenka a pan Vojtěch z Pernštejna 101. B. Vodička a Pavel Kyrmezer 102. B. Jan Blahoslav a jeho apologie zdržlivosti kněžského dorostu 103. Hospodyně kněží 105. Vývoj ve prospěch kněžského manželství: bratrské konfese 106. Rozbor celé otázky 108. Žena bratrského kněze 109. Manželství kněží u stoupenců české reformace: Havel Žalanský 109. Klement Adam Plzeňský a katolík Scipio Berlička 109. Łasicki a polská praxe 110. Ženitby kněží a biskupů 111. Periodisace vývoje kněžského manželství a dějin ženy v Jednotě 111.

ŽENA A RODINA

113

Význam rodinného života u Bratří 113. Bratrská hospodyně podle Dekretů 114. B. Beneš Bavoryňský 114. B. Matouš Konečný 115. Žena v duchu, v poesii a symbolice bible Kralické 115. Kristus, sv. Pavel a Kraličtí 118. Dobré vlastnosti žen 121. Podřízenost a zavítí hlavy u žen podle sv. Pavla 122. Výklad Kralických 122. Závaznost mužovy lásky 124. »Ženy vaše ať mlčí ve shromáždění« 125. Prorokyně u vykladačů Kralických, v prvotní církvi a v sektách 126. Manželské a mateřské posvěcení 129. Vdovy a staré ženy 129. Žena, rodina a emancipace v Labyrintu J. A. Komenského 130. Thomas Morus, Thomas Campanella a Johann Valentin Andreae o ženě 134. Manželství ve spise

Komenského O sirobě 136. Catonova Disticha a Komenského adagia o ženách 137.

VÝCHOVA

139

Výchovná tradice české reformace 139. Zásady výchovy v Dekretech 140. B. Jan Augusta jako pedagog 141. Beneš Bavoryňský 142. Matouš Konečný 142. Vliv kalvinismu 143. Bratrské mravouky pro mládež 144. Dívčí mravouka Adama Šturma z Hranic 145. Klejchova Korunka, rozbor a literární osudy 147. Dívčí školství bratrské: Ľasicki 150. Registra sboru evančického 150. Svědectví Balbínovo 152. Sesterský Parthenon 152. Učitelka Praxeda 154. Matka vychovatelkou podle Komenského 154. Žena a hudební výchova v Jednotě 158. Ženské vzdělání, předchůdci a následovníci Komenského 159. Idea Komenského 161. Genese myšlenky 161. Didaktika 161. Cesta světla 165.

ŘÁD V ŽIVOTĚ JEDNOTY

169

Sbory a bohoslužby 169. Chudinství 170. Vdovy a sirotci 172. Komenský O sirobě 173. Domy žen 175. Domy bratrské a ženská čelednost 176. Střídmost v jídle a pití. Posvícení 177. Boj proti přepychu v oděvu 178. Úprava hlavy žen 180. Boj proti parádivosti u mládeže 182. Výstřelky a kompromisy 183. Boj proti tanci 184. Proti důvěrnému styku se ženami 186. Proti výtržnostem a nemravnostem 186. Proti prostituci 186. Řád lidu a mravní dozor 187. Starší sestry 188. Názor Komenského 190. Presbyterky 191. Diakonie 193. Mravnostní hledisko v dívčím školství 193. Předpisy zdržlivým 194. Předpisy pro mládež 194. Pohlavní otázka 195. Vyobcování dvou osob hříšných ze sboru litomyšlského 196. Mladý muž a mladá žena u B. Jana Blahoslava 198.

SESTRY V OBCI BRATRSKÉ

201

Manželky a matky 201. Sociální pracovnice a učitelky 202. Otázka přísluhování svátostmi a kázání žen 202. Všeobecné kněžství laiků 204. Zpěv a národní uvědomění žen 205. Duchovní zápasy a sympatie 207. Apoštolky a apologetky 210. Hostitelky 211. Právní postavení žen českých a bratrské dobrodějky 212.

Autoři a jejich literární inspirátorky v české reformaci 215. Česká žena a národní bible 216. Mecenášky a čtenářky bible 217. Biblické edice a náměty 219. Sestry a znalost bible 221. Kancionály 221. Jiné náboženské a výchovné spisy pro ženy a o ženách 222. Patronky náboženské literatury na Slovensku 225. Havel Žalanský o ženách a matkách 226. Jan Amos Komenský 228. První české spisovatelky 229. Učené ženy z Jednoty 229. Knižní mecenášky v Jednotě a u podobojích 230. Tiskařky 232. Majitelky knih 234. Kolportérky 238.

II. POSTAVY.

PRVNÍ VYZNAVAČKY A MUČEDNICE 241

I. doba Jednoty 241. První známé Sestry: S. Kateřina, S. Matoušová ze Žatce (Saaz) 242. Prvomučednice bratrské na Moravě a v Čechách: panna Barbora z Prostějova 244. Katruše z Klecovan a paní Alžběta v Klatovech 245. Služka Konouska z Prahy 246. Ženské odpůrkyně Bratří: královna Johana 246. Královna Anna 249. Ženy v Malé stránce 250. Pomluvy o nemravnostech 250. Slabé charaktery 252. Starobratrské mučednice Klára a Marta 252.

BOJOVNICE A OCHRÁNKYNĚ 256

II. doba Jednoty 256. Genealogický a náboženský vliv žen 257. Paní Rychnovská z Rychnova 258. Paní Krescencie Zmrzlíková ze Svojšína a na Orlíce 259. Panna Marta z Boskovic 265. Alena z Předboře 272. Sestry litomyšlské a Vavřinec Krasonický 272. Patronka bratří Boleslavských, Johanka Krajiřová z Krajku 273. Poslední Krajiřovny 281. Johanka z Liblic a rod Pernštejnů 282. Katolička Johanka z Kravař 284. Náchodská paní Anežka z Janovic 286. *III. doba Jednoty* 286. Jan Augusta a proselytka Justýna z Kunštátu 287. Kateřina z Postupic, provd. z Pernštejna a jiné ženy v rodě Kostků z Postupic 288. Odboj roku 1547 a Sestry litomyšlské 289. Augustův žalář a ženy 293. Sestry sboru turnovského 294. Kateřina z Ostro-

rógu a jiné proselytky polské 296. IV. doba Jednoty 298. Paní Dorota Kustošová z Šanova a na Lipce 299. Sestry jihočeské z Tábořska a Jindřichohradecka 302. Sbor v Německé Olešné 303. Sestry v rodě Švihovských z Risenberka 304. Sestry z Klatovska 307. Anna Marie Trejtlarka z Krošvic 309. Sestra z Kamenice Lískovcovy 310. Kateřina Rožmberská z Ludanic 311. Sestry moravské 322. Příznivci a příznivkyně ivančické školy 324. Sestry v rodě pánů z Lipého: Bohunka z Pernštejna a jiné paní 324. Sestry přerovské 327. Paní Anna ze Šternberka a její disputace s biskupem kroměřížským 327. Ženy v rodě Žerotínském 329. Matka a manželky Ladislava Veleny z Žerotína 330. Rodina a matka Karla Staršího z Žerotína 331. Manželství a mravnost na panství Žerotínově 332. Manželky Karlovy: Barbora Krajířovna z Krajku 333. Eliška Krajířovna z Krajku 335. Anna Kateřina z Valdštejna 335. Žerotínovy dcery Bohunka a Aléna 335. Vdova po Smilu Osovském z Doubravice, Kateřina z Valdštejna, čtvrtá manželka Žerotínova 336. Ženy v životě Jana Amosa Komenského 339. Matka Anna a mateřská symbolika v díle synově 339. První manželka Magdalena Vizovská 340. První stoupenkyně a ochránkyně: Estera Sadovská a Marie Zárubová z Hustiřan 341. Druhá manželka Marie Dorota Cyrilová 341. Prorokyně Kristina Poniatowská 341. Kristina, královna švédská 342. Třetí manželka Jana Gajusová 343. Mecenáška Zuzana Lorántfy - Rákoczyová 343. Filosofka Antoinette Bourignonová 343. Ženy v potomstvu Komenského 344.

TRPITELKY A ŽENY STATEČNÉ

345

Ženy a konfiskace pobělohorské 345. Paní Polyxena z Lobkovic, dědička žen bratrských 346. Rodina Budovcova 347. Paní Estera Sadovská ze Sloupna 349. Příklady vytrvalosti žen 351. Bratrští exulanti a vdovy po kněžích 352. Život ve vyhnanství 354. Protireformační postup proti ženám 355. Magdalena Pakostová a její rodina 356. Mučednice z Memorialu evangelických Čechů 357. Marie Kalická 359. Alžběta Šramínová 360. »Svůdkyně« 361. Žena v rodině a díle Václava Klejcha Lažanského 363. Anna Vostrá 364.

ŽENY V EMIGRANTSKÝCH OBCÍCH 366

Posluchačky Jana Liberdy a Augustina Schulze 366. Zachariáš Jelínek a bratrská tradice 368. Ochranov (Herrnhut) a ideový vliv žen 369. Manželství 369. Výchova 370. Sesterské sbory 371.

III. DĚDICTVÍ.

OD OBROZENÍ AŽ DO DNEŠKA 375

František Vladislav Hek a ženy jeho rodu 375. Vliv Magdaleny Dobromily Rettigové 376. Rebeka Lešková 376. Matka Kollárova, Šafaříkova a Palackého 377. Ženy v životě Palackého: matka, mateřská přítelkyně, dcera a vnučka 377. Spolek Slovanek a Karel Slavoj Amerling 379. České spisovatelky o Komenském 381. Krábovice 382. Matky v díle slovenských básníků: Pavel Hviezdoslav a Ivan Krasko 383. Elena Maróthy-Šoltéssová 383. Tradice rodu Rottova: Žofie Podlipská 384. Karolina Světlá 385. Dílo Terézy Novákové 387. Ženy české reformace v díle Jiráskově 389. Leontina Mašínová 392. Nové literární pohledy a možnosti 392. Příklad evangelických matek 393. Z dějin sociální služby: Marie Karafiátová, Božena Hrejsová a Jindřiška Wurmová 394. Jihočeská žena z lidu 396. Matka Otokara Březiny 396.

ZÁVĚR 399

Odkaz Jednoty národu a česká žena

TEXTOVÉ PŘÍLOHY 405

PRAMENY 414

LITERATURA 426

SEZNAM ZKRATEK 434

JMENNÝ UKAZATEL 437

OBSAH 455

DODATKY A OPRAVY 461

OBRAZOVÉ PŘÍLOHY

VYSVĚTLENÍ K OBRAZŮM 465